

ADVIES
VAN 28 SEPTEMBER 2022
OVER DE STARTNOTA GEWESTELIJK RUP
HOGHE KEMPEN FASE 1

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	BOSGEBIED OP DE BERG: UITDOOFSCENARIO	2
IV.	OPMAAK VAN EEN GEWESTELIJK RUP FASE 2	3
V.	PLAN-MER EN PASSENDE BEOORDELING	3
VI.	INSPRAAK	4

I. SITUERING

1. SARO ontving op 20 augustus 2022 een adviesvraag van Vlaams minister Zuhair Demir over de startnota bij het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Hoge Kempen fase 1 in de gemeenten As, Dilsen-Stokkem, Genk, Lanaken, Maasmechelen en Zutendaal'.¹ De startnota werd door het departement omgeving voor de raadsleden toegelicht op de SARO werkgroep van 1 september 2022.

Met voorliggend advies, goedgekeurd door de raad op 28 september 2022, komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermin van 60 dagen.

2. Doelstelling van het plan is het realiseren van een grote aaneengesloten natuur- en boskern in de Hoge Kempen. Specifiek worden in het plan een aantal 'enclaves' en 'anomalieën' die gelegen zijn in of aansluitend bij het Nationaal Park Hoge Kempen herbestemd naar natuurgebied zodat deze op termijn deel uitmaken van de grote eenheid natuur.

Het plan geeft daarmee uitvoering aan de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen over de afbakening van de gebieden van de natuurlijk en agrarische structuur én aan de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos die voor de regio Limburgse Kempen en Maasland is uitgewerkt. In deze ruimtelijke visie is het ontwikkelen van het Nationaal Park Hoge Kempen als een groot, aaneengesloten natuur- en landschapscomplex als doelstelling opgenomen.²

3. Op 4 juni 2021 besliste de Vlaamse Regering om de lopende gewestelijke planningsinitiatieven in het gebied (met name het complex project Op de Berg en de opmaak van het gewestelijk RUP Enclaves Hoge Kempen) stop te zetten en een nieuw planningsproces volgens de procedure van het geïntegreerd planningsproces op te starten voor de Hoge Kempen. De Vlaamse Regering gelaste de minister van Omgeving een startnota voor dit geïntegreerd planningsproces voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

SARO formuleerde op 24 mei 2017 zijn advies over het ontwerp gewestelijk RUP 'Enclaves Hoge Kempen' en op 27 juni 2018 zijn advies over het complex project 'Industrieterrein Op De Berg'.³

II. ALGEMENE BEOORDELING

4. De raad ondersteunt de algemene doelstelling van het geplande gewestelijk RUP 'Hoge Kempen fase 1' gericht op het realiseren van een grote aaneengesloten natuur- en boskern in de Hoge Kempen. De startnota verduidelijkt dat het gebied grotendeels zal worden herbestemd naar natuurgebied of bosgebied.

De raad formuleert volgende strategische bedenkingen bij de startnota voor het gewestelijk RUP 'Hoge Kempen fase 1':

- a. De startnota voorziet voor het bedrijventerrein Op de Berg in een uitdoofscenario en een

¹ <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/59fe93ef-00e7-4c10-802b-d24a859011cf>

² Startnota, pag. 8

³ SARO advies GRUP Hoge Kempen en SARO advies CP Op De Berg

herbestemming naar bosgebied. De raad ondersteunt deze herbestemming en stelt vast dat deze beslissing breed gedragen is. De raad dringt aan op een volwaardig flankerend beleid voor de huidige bedrijven op dit industrieterrein (zie deel III).

- b. De raad stelt vast dat met het geplande gewestelijk RUP 'Hoge Kempen fase 1' slechts een oplossing wordt uitgewerkt voor een deel van de 11 enclaves en 14 anomalieën. De raad dringt aan op verdere verduidelijking inzake de mogelijke opmaak van een gewestelijk RUP Hoge Kempen fase 2 (timing, welke gebieden) (zie deel IV).
- c. De raad vindt het positief dat met voorliggend planproces wordt geopteerd voor een geïntegreerd planningsproces. Dat betekent dat het plan-MER wordt geïntegreerd in de RUP-procedure. Bij de opmaak van het plan-MER zullen alle mogelijke significante milieueffecten worden onderzocht. Het plan-MER zal verder duidelijkheid verschaffen over de concrete milieu-impact van het voorliggende planinitiatief alsook over de eventuele milderende en compenserende maatregelen (deel V).
- d. De raad neemt akte van de uitgebreide procesnota en vraagt verdere verduidelijking van de rol van de voorziene maatschappelijke klankbordgroep (deel VI).

III. BOSGEBIED OP DE BERG: UITDOOFSCENARIO

- 5. De Vlaamse Regering besliste op 4 juni 2021 om het proces inzake het complex project 'Op de Berg' stop te zetten maar bevestigde wel het uitdoofscenario voor dit bedrijventerrein. De Vlaamse Regering is van mening dat een ontginning van dit gebied en ook de ontwikkeling van andere alternatieven niet opportuun zijn. De Vlaamse Regering zal dit gebied na uitdoving maximaal inzetten voor de realisatie van de beleidsdoelstelling voor meer bos in Vlaanderen en een versterking van het nationaal park Hoge Kempen. De uitdoving van Op de Berg werd beleidsmatig bevestigd in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Limburg, het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Maasmechelen en in het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan van de afbakening van het kleinstedelijk gebied Maasmechelen. Bij dit afbakingsproces werd een nieuw bedrijventerrein (Nieuwe Bunders) voorzien.⁴

- 6. Conform deze beslissing van de Vlaamse Regering voorziet de startnota voor het bedrijventerrein Op de Berg in een uitdoofscenario en een herbestemming naar bosgebied. Nieuwe ontwikkelingen of uitbreidingen van bestaande gebouwen en activiteiten zijn niet meer toegelaten. De bestaande bedrijven kunnen blijven functioneren binnen de randvoorwaarden van hun huidige vergunningen. Verlengingen van bestaande vergunningen zijn enkel mogelijk als ze de realisatie van het aaneengesloten boscomplex tegen 2040 niet hypothekeren.

De raad vraagt dat in het voorontwerp gewestelijk RUP 'Hoge Kempen 1' de nodige juridische garanties worden ingebouwd voor een effectieve stopzetting van de industriële vestigingen op het gebied 'Op de Berg' tegen uiterlijk 2040.

- 7. De raad ondersteunt de doelstelling inzake het uitdoven van het industrieterrein Op de Berg waardoor het deelgebied kan ontwikkelen naar een natuurgebied dat volwaardig onderdeel wordt van het Nationaal Park Hoge Kempen.

SARO stelt vast dat het uitdoven van het industrieterrein Op de Berg breed gedragen wordt. Naast het engagement van de Vlaamse Regering werd deze doelstelling ook opgenomen in het provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg en in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Maasmechelen. Bij de goedkeuring van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening kleinstedelijk gebied Maasmechelen' engageerde de provincie zich om een onderzoek te laten voeren naar mogelijke gebieden in de provincie Limburg die in aanmerking komen voor de herlokalisatie van de bedrijven.

⁴ Nota aan de Vlaamse Regering betreft: Stopzetting complex project 'Op de Berg' en doorstart geïntegreerd planproces GRUP 'Hoge Kempen' VR 2021 0406 DOC.0627/1

8. De raad dringt aan op een volwaardig flankerend beleid voor de huidige bedrijven op dit industrieterrein. De raad vindt het in die zin positief dat de startnota aankondigt dat het Agentschap Innoveren en Ondernemen, in samenwerking met de provincie en POM Limburg, bedrijven actief zal begeleiden in hun zoektocht naar een nieuw bedrijfsterrein zodat in 2040 de bestemming natuur kan worden gerealiseerd. De raad verwacht dat deze actieve begeleiding inhoudt dat de betrokken ondernemingen concrete oplossingen worden aangereikt en dat de begeleiding niet beperkt wordt tot vage suggesties (bijvoorbeeld inzake financiering).

De startnota verduidelijkt dat de verwerving en het vergoeden van de herlocatiekosten op een billijke manier zal gebeuren, in overleg met de bedrijven. De raad vraagt verder te verduidelijken in hoeverre planschaderegeling hier van toepassing is.

IV. OPMAAK VAN EEN GEWESTELIJK RUP FASE 2

9. Het Masterplan 2020-2040 duidt naast 11 enclaves ook 14 anomalieën aan. Dit zijn gebieden waarvan het gebruik in lijn is met het Nationaal Park Hoge Kempen, de juridisch planologische bestemming is dat niet. Een planologisch initiatief om deze anomalieën op te nemen werd nog niet opgestart. De startnota geeft een overzicht van deze enclaves en anomalieën.⁵

De raad stelt vast dat met het geplande gewestelijk RUP 'Hoge Kempen fase 1' slechts een oplossing wordt uitgewerkt voor een deel van deze enclaves en anomalieën. Zo werden bijvoorbeeld de enclave motorcircuit Duivelsberg en de enclave Koninklijk Domein niet meegenomen in voorliggend planproces.

Tijdens de toelichting voor de SARO-raadsleden door het departement omgeving werd kort verwezen naar een mogelijke tweede fase. In de startnota wordt hieromtrent evenwel geen enkele duiding gegeven. Er is aldus veel onduidelijkheid over de eventuele tweede fase; wat betreft een mogelijke timing en wat betreft de enclaves en problemen die zullen worden aangepakt. De raad dringt aan op verdere verduidelijking inzake de toekomstige opmaak van een gewestelijk RUP Hoge Kempen fase 2.

V. PLAN-MER EN PASSENDE BEOORDELING

10. In 2017 werd door het Departement Omgeving aan de MER-cel gevraagd om een beslissing te nemen over het al dan niet opmaken van een plan-MER om de enclaves in en in de omgeving van Park Hoge Kempen om te zetten in natuurgebied. De MER-cel besliste voor een ontheffing.

De raad stelt vast dat met voorliggend planproces wordt geopteerd voor een geïntegreerd planningsproces. Dat betekent dat het plan-MER wordt geïntegreerd in de RUP-procedure. De startnota verduidelijkt dat een plan-MER zal uitgewerkt worden, waarbij alle mogelijke significante milieueffecten worden onderzocht.⁶

Het plan-MER zal verder duidelijkheid verschaffen over de concrete milieu-impact van het voorliggende planinitiatief alsook over de noodzakelijke milderende en compenserende maatregelen.

11. Het plangebied is deels gelegen in het Habitatrichtlijngebied 'BE2200035 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek' en het gelijknamige Vogelrichtlijngebied 'BE2200727 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek'. De startnota verduidelijkt dat een passende beoordeling zal worden opgemaakt waarbij nagegaan wordt in welke mate het plan bijdraagt aan de instandhoudingsdoelstellingen van de habitats en soorten waarvoor de betrokken speciale

⁵ Startnota, pag. 20-21

⁶ Startnota, pag. 75

beschermingszone werden afgebakend.⁷

12. De opmaak van een verscherpte natuurtoets wordt niet noodzakelijk geacht aangezien het plan gericht is op het stopzetten van verschillende activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden in functie van het behoud en verdere ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. De oppervlakte VEN-gebied zal door het plan in principe uitbreiden. In dit kader wordt geen onvermijdbare én onherstelbare schade aan de natuur in het VEN verwacht.⁸

VI. INSPRAAK

13. De procesnota geeft uitvoerig toelichting bij het verder verloop van het planningsproces. De procesnota is nagenoeg een standaarddocument en vrijwel identiek voor alle processen tot opmaak van een gewestelijk RUP.

De raad merkt evenwel op dat specifiek voor voorliggend planningsproces in de procesnota sprake is van een maatschappelijke klankbordgroep. De procesnota (pag. 5-6) stelt: *‘Parallel aan de plenaire vergadering zal het voorontwerp RUP toegelicht worden aan de maatschappelijke klankbordgroep’*.

De raad vraagt om de rol van deze klankbordgroep verder te verduidelijken. In de procesnota is immers enkel sprake van toelichting zodat de term ‘maatschappelijke klankbordgroep’ te hoge verwachtingen schept inzake mogelijke inspraak. Positief is wel dat de startnota verduidelijkt dat er verslag zal worden opgemaakt van *het overleg* met de maatschappelijke klankbordgroep.

Naast verdere toelichting van de rol van de maatschappelijke klankbordgroep is het tevens wenselijk om de samenstelling van deze klankbordgroep verder toe te lichten (i.f.v. maatschappelijk draagvlak).

⁷ Startnota, pag. 87

⁸ Startnota, pag. 87